

зом, суб'єктивні особливості подібних преступлень производні от специфічної конструкції об'єктивної сторони цих складових преступлень. Итак, в складних складах преступлень возможна сложная вина, которая предполагает такое психическое отношение субъекта к содеянному, при котором к общественно опасному деянию у виновного умышленная форма вины, а к общественно опасным последствиям – неосторожная форма вины. А. И. Рарог называет такие преступления с двумя формами вины. При этом, к общественно опасному деянию может быть прямой умысел, а к последствиям – преступная небрежность либо преступная самонадеянность. Если же в сложном составе несколько общественно опасных последствий, то к первичным последствиям может быть не только прямой, но и косвенный умысел, а к более отдаленным последствиям – неосторожная вина в виде преступной самоуверенности или преступной небрежности. Подводя итог изложенному, предлагаю дополнить УК Украины статьей о двойной (сложной) вине в такой редакции: Сложная (двойная) вина это такое психическое отношение к содеянному, при котором субъект умышленно совершает общественно опасное деяние и по неосторожности относится к наступлению общественно опасных последствий.

Албул С. В.

Одеський державний університет внутрішніх справ, заступник начальника кафедри оперативно-розшукової діяльності, кандидат юридичних наук, доцент, полковник міліції

Хімченко С. А.

Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук, доцент

ВИКОНАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЧИ РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗОВАНОЇ ГРУПИ ЧИ ЗЛОЧИННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ: НОВИЙ КРОК У ПРАВОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ

Серед багатьох напрямів протидії органів внутрішніх справ організований злочинній діяльності найбільш дієвим та перспективним, на наш погляд, є виконання спеціального завдання негласними штатними та позаштатними працівниками з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. За своєю сутністю така діяльність може бути визначена як розвідувальна.

У теперішній час означений напрям протидії злочинності є достатнім чином регламентований нормативно-правовими актами різних рівнів та різних галузей. Відповідно до ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», оперативні підрозділи мають право «виконувати спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи

чи злочинної організації» (п. 8). Для цього їм надано право «мати...негласних штатних та позаштатних працівників» (п. 13) та «використовувати конфіденційне співробітництво» (п. 14). У свою чергу, в Розділі IV «Заходи щодо забезпечення боротьби з організованою злочинністю» Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» на законодавчому рівні передбачена можливість легендованого введення негласних співробітників в організовані злочинні угруповання.

Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації відносить до категорії негласних слідчих (розшукових) дій, тобто до різновиду слідчих (розшукових) дій. Відповідно до ст. 272 КПК України, під час досудового розслідування тяжких або особливо тяжких злочинів можуть бути отримані відомості, речі і документи, які мають значення для досудового розслідування, особою, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації, або є учасником вказаної групи чи злочинної організації, який на конфіденційній основі співпрацює з органами досудового розслідування. У свою чергу, спільний наказ Генеральної прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні» передбачає, що виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації полягає в організації слідчим і оперативним підрозділом введення уповноваженої ними особи, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, в організовану групу чи злочинну організацію під легендою прикриття для отримання речей і документів, відомостей про її структуру, способи і методи злочинної діяльності, які мають значення для розслідування злочину або злочинів, які вчиняються цими групами. Слід зазначити, що чинний Кримінальний процесуальний кодекс України та, відповідно й міжвідомчий наказ, вперше передбачають встановлення термінів виконання такого завдання – «виконання спеціального завдання не може перевищувати шість місяців, а в разі необхідності строк його виконання продовжується слідчим за погодженням з керівником органу досудового розслідування або прокурором на строк, який не перевищує строку досудового розслідування». За нашим переконанням, такі обмеження строку виконання спеціального завдання є недоцільним. На практиці – це комплексна спеціальна оперативно-розшукова операція, яку безпосередньо здійснюють штатні негласні працівники. Тільки на організацію та підготовку такої потребується час, який може значно перевищувати шестимісячний термін, адже до її здійснення залучається значний потенціал великої кількості спеціалістів – від психологів до гримерів та бутафорів. Потребує ретельного підготування введення негласного працівника до

складу організованої групи чи злочинної організації та виведення його після виконання завдання. Слід пам'ятати, що від ретельної підготовки залежить не тільки результативність протидії злочинам, а, насамперед, здоров'я та життя самого оперативного працівника.

Вітчизняний законодавець йде шляхом законодавчого заохочення та визнання соціально позитивною поведінкою виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Про це свідчить той факт, що у чинному КК України виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації передбачено як окрема обставина, що виключає злочинність діяння. Відповідно до ст. 43 КК України не є злочином вимушене заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам особою, яка відповідно до закону виконувала спеціальне завдання, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації з метою попередження чи розкриття їх злочинної діяльності. Особа, яка виконує спеціальне завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, підлягає кримінальній відповідальності лише за вчинення у складі організованої групи чи злочинної організації особливо тяжкого злочину, вчиненого умисно і поєднаного з насильством над потерпілим, або тяжкого злочину, вчиненого умисно і пов'язаного з спричиненням тяжкого тілесного ушкодження потерпілому або настанням інших тяжких або особливо тяжких наслідків. Крім того, в разі вчинення особою, яка виконувала спеціальне завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, таких злочинів, вона не може бути засуджена до довічного позбавлення волі, а покарання у виді позбавлення волі не може бути призначено їй на строк, більший, ніж половина максимального строку позбавлення волі, передбаченого законом за цей злочин. Примітно, що аналогічні положення містять й відповідні відомчі нормативні акти, що регламентують організаційно-тактичні аспекти виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації.

Аналіз наведених положень чинного законодавства свідчить, що існуючий стан правової регламентації виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, хоча і здається, на перший погляд, достатньо повним, але при ретельному ознайомленні виявляється таким, що потребує вдосконалення з урахуванням міжгалузевих зв'язків, кореляції понять та визначень, особливостей організації і тактики правоохоронної діяльності. Це, на наш погляд, буде сприяти забезпеченню вирішення завдань, які стоять перед правоохоронними органами щодо протидії організованій злочинності, своєчасного попередження, виявлення і розслідування кримінальних правопорушень.